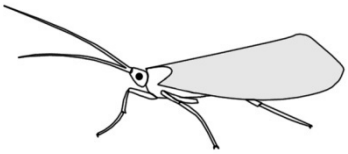

De Digitale Kokerjuffer

Jaargang 20, Nummer 27: 2025

Digitale nieuwsbrief van de
EIS-werkgroep Trichoptera

The Digital Caddisfly – Newsletter of the Benelux Trichoptera Society

Vught / Gent, 25 oktober 2026

Deze nieuwsbrief is bedoeld om geïnteresseerden in kokerjuffers of schietmotten op de hoogte te brengen van recente ontwikkelingen over Trichoptera.

Voorgaande nummers kunt u downloaden op de werkgroeppagina van EIS-Nederland: *http://www.eis-nederland.nl/Publicaties/Nieuwsbrieven*

Bijdragen over Trichoptera zijn welkom. U kunt uw bijdragen mailen aan de redactie: davidtempelman67@gmail.com of Koen_Lock@hotmail.com.

THE DIGITAL CADDISFLY – *The Digital Caddisfly is an on-line magazine, dedicated to the study of caddisflies in the Benelux countries (Belgium, the Netherlands and Luxembourg). From the 16th issue onwards, English summaries have been placed after each contribution. For the content of this issue, please consult the last page of this issue. Please contact us when you wish to know more about Trichoptera in our countries or in case you wish to submit a contribution yourself. Previous issues can be downloaded from http://www.eis-nederland.nl/Publicaties/Nieuwsbrieven. We look forward to your comments.*

Adressen van de redacteurs / *editors' addresses*

Koen Lock
Merelstraat 27
9000 Gent

Koen_Lock@hotmail.com

David Tempelman
Bisschop Zwijsenplein 26
5262 JL Vught
tel. + 31 6 1772 8489
davidtempelman67@gmail.com

Inhoudsopgave

- *Oxyethira tristella* langs de Dommel ....Maria J. Sanabria, David Tempelman & Hanneke Kanters **3**
- Een onverwachte kweek van *Oxyethira falcata*. Een zeer zeldzame soort? .... Maria J. Sanabria **7**
- *Agapetus delicatulus*, een nieuwe soort voor Nederland uit Limburg .... Maria J. Sanabria **13**
- Schietmotten in Gytsjerk..... Freek Nijland **17**
- Bijzondere Nederlandse waarnemingen in 2024-2025-2026 ..... David Tempelman **24**
- Content **30**

Oxyethira tristella langs de Dommel

Maria J. Sanabria, David Tempelman & Hanneke Kanters

Op 14 en 30 augustus 2025 vingen wij schietmotten op licht langs de Dommel bij Olland in het beheergebied van Brabants Landschap. We verzamelden 14 soorten, waaronder drie zeldzame minischietmotten: *Oxyethira tristella*, *Ithytrichia lamellaris* en *Orthotrichia tragetti*. In dit traject van de Dommel zijn tot nu toe 32 soorten bekend. Dat is ongeveer 60% van de soorten schietmotten die uit de hele stroomgebied van de Waterschap De Dommel bekend zijn (larven en adulten).

De Dommel

De plek waar we vingen de schietmotten ligt tussen Olland en Liempde. De Dommel is hier een grote laaglandrivier. Het grootste deel van het traject tussen Sint-Oedenrode en Boxtel volgt de oorspronkelijke, sterk meanderende loop. Ter plaatse zijn de oevers erg steil en stroomt de rivier langs een bos, dat vooral uit Canadapopulier bestaat. Vlak bij zijn weilanden, er is ook een poel en er zijn enkele afgesneden meanders (Fig. 1, 2).

Fig. 1. Vangplek langs de Dommel tussen Olland en Kasteren op 15 augustus 2025. Foto Hanneke Kanters. *Location at the river Dommel where* Oxyethira tristella *was collected with light. Photo Hanneke Kanters.*

Fig. 2. Dommel tussen Olland en Kasteren (bron: Waarneming.nl). Rood: vindplaats van *Oxyethira tristella*. *River Dommel halfway Olland and Kasteren (source: Waarneming.nl). Red: location where* Oxyethira tristella *was collected.*

Oxyethira tristella

Fig. 3. *Oxyethira tristella* vrouw, Dommel 14 augustus 2025. Foto's M.J. Sanabria.
Oxyethira tristella *female, Dommel 14 August 2025. Photos M.J. Sanabria.*

Van deze soort werden vijf vrouwtjes verzameld. Ze werden herkend aan het kleine hartvormige genitaalscleriet die ventraal te zien is in de 8e abdominale segment (Fig. 3; leg. en det. M.J. Sanabria). De antennen hebben drie segmenten met zwarte haren voor de top, waardoor er een smal bandje zichtbaar is. Het betreft de derde waarneming voor Nederland en de tweede voor Noord Brabant. De eerste waarneming werd gedaan op 14 augustus 1940 in Breda door Fischer (precies 85 jaar geleden dus!) en de tweede is van Casper Zuyderduyn langs de Dinkel in 2022 (Tempelman & Zuyderduyn 2022; Waarneming.nl 2025b). Alle recente Nederlandse vondsten werden gedaan langs stromende wateren. In Belgisch Limburg werd de soort waargenomen nabij de Abeek in Bree (https://waarnemingen.be/observation/416251602/).

Orthotrichia tragetti

Van deze soort werd 1 vrouwtje verzameld. De soort werd herkend aan het staafvormige uitsteeksel in het midden van het 8e sterniet (Fig. 4). De vondst betreft de vijfde in Noord Brabant en de negende uit heel Nederland (Waarneming.nl 2025a). Het is een soort van stilstaande wateren; mogelijk is hij afkomstig van één van de poelen in het gebied.

Fig. 4. *Orthotrichia tragetti* vrouw, Dommel 14 augustus 2025. Foto's D. Tempelman.
Orthotrichia tragetti *female, Dommel 14 August 2025. Photos D. Tempelman.*

De complete soortenlijst van 14 en 30 augustus 2025 is opgenomen in Tabel 1. Ook zijn de soorten vermeld die eerder in het gebied zijn aangetroffen, zoals *Brachycentrus subnubilus*. De waarnemingen hiervan zijn via Waarneming.nl in te zien (https://waarneming.nl/locations/14479/species/).

Tabel 1. Trichoptera gevangen op licht langs de Dommel, 14 augustus 2025 en eerste jaar van waarneming van soorten die tot nu toe in het gebied zijn vastgesteld.
Trichoptera, trapped with light at the Dommel, 14 and 30 August 2025. m = males, v= females. Last column: all species that have been recorded in the study area and first year of observation.

Dommel - Tussen Olland en Kasteren	Lichtvangst 14-8-2025	Lichtvangst 30-8-2025	1e jaar van waarneming (alle soorten)
Brachycentridae			
Brachycentrus subnubilus			2023
Ecnomidae			
Ecnomus tenellus	13 m + 15 v	4 v + 3 v	2024
Hydropsychidae			
Hydropsyche angustipennis		2 m + 1 v	2022
Hydropsyche pellucidula			2019
Hydroptilidae			
Agraylea sexmaculata	12 m + 5 v	10 m + 1 v	2025
Hydroptila sparsa	1 m + 3 v	3 m + 11 v	2025
Ithytrichia lamellaris		**1 m**	2025
Orthotrichia tragetii	**1 v**		2025
Oxyethira tristella	**5 v**		2025
Leptoceridae			
Athripsodes aterrimus			2015
Athripsodes cinereus	3 m + 7 v	3 m + 3 v	2025
Ceraclea albimacula			2019
Ceraclea dissimilis	1 m + 1 v		2019
Ceraclea senilis	1 mn		2015
Mystacides azurea		1 m	2025
Mystacides longicornis			2015
Mystacides nigra			2015
Oecetis lacustris	1 vr		2015

Dommel - Tussen Olland en Kasteren	Lichtvangst 14-8-2025	Lichtvangst 30-8-2025	1e jaar van waarneming (alle soorten)
Limnephilidae			
Anabolia nervosa			2022
Enoicyla pusilla			2024
Glyphotaelius pellucidus	1		2023
Grammotaulius nigropunctatus			2023
Limnephilus flavicornis			2023
Limnephilus marmoratus			2023
Molannidae			
Molanna angustata	3		2024
Phryganeidae			
Agrypnia pagetana			2018
Phryganea grandis			2019
Polycentropodidae			
Cyrnus trimaculatus	2 m + 2 v	2 m + 1 v	2025
Holocentropus dubius			2015
Neureclipsis bimaculata		1 v	2019
Polycentropus irroratus	8 m + 1 v	5 m + 5 v	2025
Psychomyiidae			
Lype phaeopa			2023
Totaal	**13**	**10**	**32**

Voor zover bij ons bekend, is het pas de tweede keer dat met licht is gevangen op dit traject van de Dommel (de eerste keer was in juni 2019). Het is dan ook waarschijnlijk dat er bij meer onderzoek nog een flink aantal soorten bij zou kunnen komen. Zo is elders langs de Dommel *Hydropsyche bulgaromanorum* gevonden. De aanwezigheid van de enkele zeldzame Hydroptilidae wijst er ook op dat nog vele interessante vondsten mogelijk zijn.

Dankwoord

Met dank aan Mark Benders (Brabants Landschap) voor het verlenen van toestemming voor het doen van onderzoek naar schietmotten in het gebied en aan Mark Scheepens (Waterschap de Dommel), Jeanne Soetens en andere waarnemers die hun vondsten deelden via Waarneming.nl.

Literatuur

Tempelman, D. & C. Zuyderduyn (2023). Eerste waarneming voor Noordrijn-Westfalen en tweede waarneming voor Nederland van *Oxyethira tristella*. – *De Digitale Kokerjuffer* **25**: 15-19.

Waarneming.nl (2025a). Vondsten van *Orthotrichia tragetti* in Nederland. https://waarneming.nl/species/189193/observations/?date_after=1024-08-15&date_before=2025-08-

15&country_division=&search=&advanced=on&user=&location=&sex=&month=&life_stage=&activity=&method=&validation_status=

Waarneming.nl (2025b). Vondsten van *Oxyethira tristella* in Nederland. https://waarneming.nl/species/189189/observations/?date_after=1024-08-15&date_before=2025-08-15&country_division=&search=&advanced=on&user=&location=&sex=&month=&life_stage=&activity=&method=&validation_status=

Five female *Oxyethira tristella* were collected on 14 August 2025 along the rvier Dommel in Noord-Brabant province. This record constitutes only the third find in the Netherlands. Also a female of *Orthotrichia tragetti* was collected, which is the ninth record for the Netherlands.

Een onverwachte kweek van *Oxyethira falcata*. Een zeer zeldzame soort?

Maria J. Sanabria

Bij een bemonstering van de macrofauna van de Gender, bovenstrooms van Veldhoven werd in september 2025 de zeer zeldzame kokerjuffer *Oxyethira falcata* met 140 individuen aangetroffen (Fig. 1). Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de Gemeente Eindhoven.

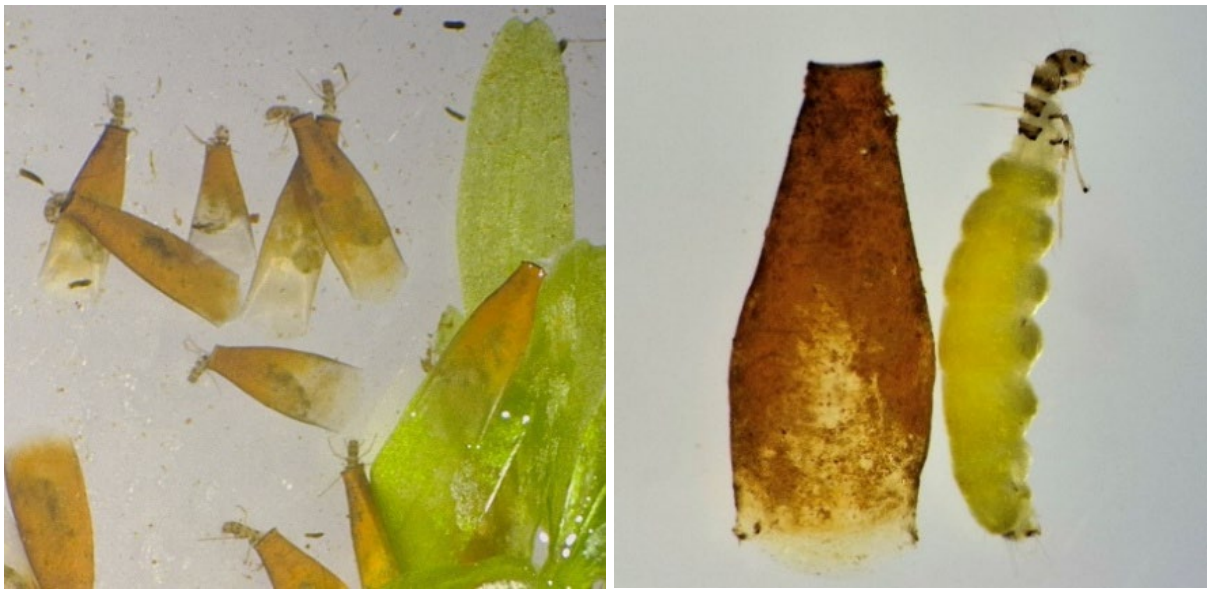

Fig. 1. Larve van de kokerjuffer *Oxyethira falcata* (lengte 2,8-4,9 mm). Foto's M.J. Sanabria.
Larva of the caddisfly Oxyethira falcata *(length 2.8-4.9 mm). Photos M.J. Sanabria.*

De Gender bij Veldhoven

De onderzochte locatie ligt net ten zuidwesten van Veldhoven. De Gender stroomt hier tussen een industriezone en een semi-natuurlijk wandelgebied. Het betreft een rechtgetrokken en genormaliseerd waterloop, gekenmerkt door een uniforme dwarsdoorsnede met licht aflopende tot matig schuine oevers. De gemiddelde breedte bedraagt circa 2,5 m en de waterdiepte ligt tussen 5 en 35 cm. De gemiddelde stroomsnelheid bedraagt ongeveer 20 cm/s.

De waterkolom is helder, waardoor de bodem goed zichtbaar blijft. De bodem is bedekt met ijzerafzettingen, wat duidt op kwelinvloeden in het systeem (Fig. 2). Het traject kent vrijwel geen beschaduwing en de oeverzones worden voornamelijk gedomineerd door kruiden- en grasvegetaties. De bodembedekking bestaat uit een laag organisch slib van maximaal 5 cm dik. Het dominante substraat is zand (circa 90%), aangevuld met een dunne laag ijzerroker (ongeveer 10%). De waterloop is voor bijna de helft gevuld met vegetatie. Langs de oever betreft dit vooral Liesgras. In het water groeit veel Stomphoekig sterrenkroos, dat vooral onder water in grote hoeveelheden aanwezig is, maar hier en daar ook drijvende vegetatie vormt.

Gender bovenstrooms 3-9-2025	
Waterbreedte m	2,5
Waterdiepte m	0,25
Beschaduwing %	10-40%
Bladval	weinig
Substraatfracties %	
Zand	90
Slib met H2S	
Slib zonder H2S	
IJzeroker	10
Fijne detritus	
Grove detritus	
Stroming gem cm/sec	20

Fig. 2. De Gender op 3 september 2025, locatie waar *Oxyethira falcata* talrijk werd aangetroffen. Foto D. Tempelman.

Gender on 3 September 2025, location for Oxyethira falcata*. Photo D. Tempelman.*

De waterkwaliteit van het onderzochte traject is volgens de KRW-systematiek als matig beoordeeld. Desondanks werd *O. falcata*, die elders bijzonder zeer zeldzaam is, hier talrijk aangetroffen. Binnen de KRW-maatlat wordt deze soort nog niet als waterkwaliteitsindicator meegenomen, omdat de larven niet tot soortniveau kunnen worden bepaald. Volgens de literatuur geldt *O. falcata* echter als een betrouwbare indicator voor stromend water. Daarnaast wordt *O. falcata* incidenteel aangetroffen in ondiepe, licht stromende slootjes met een goede ecologische waterkwaliteit. De larven zijn voornamelijk algen-grazers, wat past bij oligotrofe tot mesotrofe omstandigheden. Daar staat tegenover dat er recent ook meerdere waarnemingen zijn uit de omgeving van Gent, waar geen schoon, stromend water in de buurt aanwezig is (meded. K. Lock).

Biologie en verspreiding van *Oxyethira falcata*

De larve van *Oxyethira falcata* is een zeer kleine kokerjuffer met een lichaamslengte van 2,8-4,9 mm. De soort kan uitsluitend in het adulte stadium met zekerheid tot op soortniveau worden gedetermineerd. Hij is vooral gebonden aan kwelrijke bronmilieus en kleine, stromende loopjes en kleinschalige beektrajecten met langzaam stromend, zuurstofrijk water (Salokannel & Mattila 2018). Het is een palearctische soort, die in Europa wijd verspreid voorkomt. Met de meeste vondsten in Engeland, Wales, Schotland, Italië, Portugal, Griekenland en Hongarije; spaarzaam in Scandinavië en opvallend weinig vondsten uit Frankrijk, Duitsland en Spanje (Fig. 3). In de laatste jaren zijn er in Vlaanderen ruim 30 vondsten bekend geworden (Waarnemingen.be).

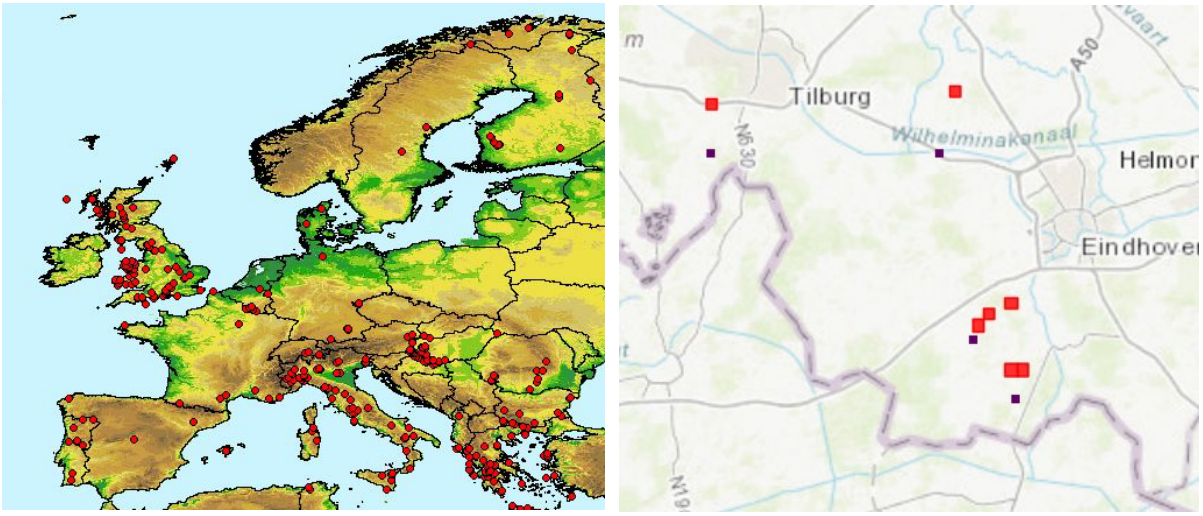

Fig. 3. Links: Verspreiding kaart van *Oxyethira falcat*a in Europa. Rechts: bekende verspreiding in oostelijk Noord-Brabant. Rode vierkant: data uit 2016-2025. Zwarte vierkanten: oude waarnemingen. (data GBIF en waarneming.nl).

In Nederland is de soort voor het eerst vermeld van de Brunssumerheide op 12 juni 1937, toen Geijskes twee vrouwtjes verzamelde. In 1969 werden op de Malpie bij Valkenswaard zowel enkele mannetjes als vrouwtjes verzameld (Geijskes 1970). Sinds 2011 werd de soort bijna jaarlijks gemeld, maar steeds uit Noord-Brabant (Beekloop, Keersop, Run, Kampina, de Mortelen, Tilburg, Kaaistoep) (Tempelman & Sanabria 2013, Waarneming.nl 2026) en nu dus in de bovenloop van de Gender (Fig. 3). In Limburg is de soort als volwassen recent alleen bij de Roer door Casper Zuyderduyn aangetroffen, in 2013. Volwassen dieren worden doorgaans tussen juni en oktober aangetroffen, vooral tijdens lichtvangst (Tempelman *et al*. 2022). Er is echter ook een recente waarneming van deze zeer zeldzame soort van november 2025 bij Steensel-Grootgoor (pers. med. A. Dees) en zelfs een op 11 januari 2023 in Sint-Catarina-Lombeek (Lock & Van Cleynenbreugel 2023) en enkele in Vlaanderen in februari 2026 (Waarnemingen.be).

Tijdens de bemonstering in het bovenstroomse traject van de Gender is *O. falcata* in opvallend hoge dichtheden vastgesteld: 140 individuen, waarmee deze soort de talrijkste soort macrofauna binnen het monster vormde. De aanwezigheid in dergelijke aantallen onderstreept de ecologische kwaliteit van dit beektraject en bevestigt de functie van de locatie als habitat voor stromingsminnende taxa.

Een onverwachte kweek van *O. falcata*

Van de 140 individuen die op 3 september 2025 werden aangetroffen, bestond 90% van het materiaal uit larven en 10% uit poppen. Van dit totaal werd een deel bewaard als referentie, een ander deel voor DNA-analyse en 20 exemplaren werden ondergebracht in een petrischaal met water uit de Gender. Twee dagen later, op 5 september, werd bij het openen van de petrischaal voor het maken van foto's waargenomen dat de larven hun koker aan de schaal begonnen te fixeren. Dit proces duurde naar schatting één tot twee dagen.

Beschrijving van het fixatieproces van de poten van het koker aan het substraat

De larve verlaat de koker en brengt met de kop een zijden draad aan op het substraat. Vervolgens maakt zij met korte, herhaalde bewegingen meerdere bladvormige hechtingsplekken, die zij met de poten rangschikt en egaliseert zodat ze min of meer dezelfde afmetingen hebben. Daarna beweegt zij zich achterwaarts over dezelfde draad terug naar de koker, die zij via de laterale wand binnengaat en daalt tot ongeveer 0,5 mm om in het koker daar eveneens meerdere versterkingen aan te brengen, waarbij ze herhaaldelijk hetzelfde traject op en neer beweegt.

Wanneer de larve het geheel voldoende stevig acht, draait zij zich om en door wrijvende bewegingen met de poten onderling, wordt de draad doorgeknipt. Vervolgens versterkt zij een tweede bevestigingspunt dat eerder was aangebracht. Dit deel van het proces duurde ongeveer 10 minuten. Daarna verstevigde zij de voorste steunstructuur, waaraan zij 15 minuten besteedde. Voor de achterste structuren draait de larve zich snel in een halve cirkel “koprol” en voert zij dezelfde handelingen uit als bij de voorste poten. Voor de laatste twee fixatiepunten besteedde zij respectievelijk 12 en 10 minuten.

In totaal wordt voor het versterkingsproces ongeveer één uur verbruikt. Het volledige proces kon echter niet in zijn geheel worden geobserveerd, omdat bij het begin van de tijdsregistratie sommige structuren reeds waren aangebracht. Daarom wordt geschat dat het totale fixatieproces tussen de 2 en 4 uur kan duren.

Beschrijving van het proces van het afsluiten van de koker aan de voor- en achterzijde

Na een rustpauze van ongeveer 2 minuten hervat de larve haar intensieve activiteit gedurende 15 minuten om de voorste opening af te sluiten. Vervolgens doet zij een koprol en besteedt 20 minuten aan het afsluiten van de achterste opening, die groter en complexer is. De afsluiting is licht gebogen en wordt aangebracht op dezelfde hoogte als de interne fixatiebasis van de koker. Het proces van het afsluiten van de voorzijde kon niet worden geobserveerd, omdat dit deel door ijzerdeeltjes was bedekt (Fig. 1).

Het afsluiten van de achterzijde van het koker begint met zeer korte, snelle zigzagbewegingen. Daarna plaatst de larve zich ventraal en maakt zij lange zijdelingse bewegingen met de kop, waarbij zij een zijden draad aanbrengt om de opening te dichten. Dit deel van het proces duurde ongeveer 40 minuten. Na een rust van 10 minuten volgt een versterking van beide zijden gedurende 10 minuten. Vervolgens stopt de activiteit. Op deze manier blijft de larve volledig afgesloten in haar koker om het proces van verpopping te starten.

Ontwikkeling van de poppen en sterftecijfer

In Tabel 1 wordt het ontwikkelingsproces weergegeven, evenals de tijd in dagen die de individuen van deze bijzondere kokerjuffer nodig hadden vanaf het sluiten van de koker tot het volwassen stadium. Het waargenomen sterftecijfer bedroeg 80% tot aan de volwassen fase onder laboratoriumomstandigheden. Onder deze omstandigheden duurt de volledige ontwikkeling één maand en twee dagen.

Tabel 1. Ontwikkelingsproces tijdens de kweek.
Development during rearing.

Datum	Stadium	Beschrijving
Date	*Life stage*	*Description*
6-sep-25	larve	Van de 20 larven zijn er 3 doodgegaan
7-sep-25	larve	14 larven hebben hun kokers vast aan het petrischaaltje gehecht en ze dichtgemaakt. Weinig beweging.
18-sep-25	larve-pop	14 zijn in prepop-stadium, de kleur is nog crème.
29-sep-25	pop	5 poppen ontwikkeld met haren en zwarte vleugels
8-okt-25	imago	2 vrouwtjes van *O. falcata* zijn uitgekomen
10-okt-25	imago	1 vrouwtje van *O. falcata* is uitgekomen
11-okt-25	imago	1 vrouwtje van *O. falcata* is uitgekomen

Bij de kweek werden helaas geen volwassen mannetjes verkregen. Overigens zijn mannetjes in Nederland maar zelden aangetroffen. In Figuur 4 wordt één van de vrouwtjes weergegeven die uit de kweek zijn voortgekomen. Dit individu is opgenomen in de collectie van D. Tempelman.

Fig. 4. Uitgekweekt vrouwtje van *O. falcata*. Links: ventraal aanzicht. Rechts: dorsaal aanzicht. Foto's : M.J. Sanabria.
Reared female of O. falcata. *Left: ventral view, right: dorsal. Photos M.J. Sanabria*.

Vragen en oproep

Toch rijst de vraag of deze soort, en microschietmotten in het algemeen, echt zo zeldzaam zijn als wordt aangenomen. Tijdens dit monitoringsonderzoek werden namelijk in slechts een vijf meter lang macrofaunamonster in september 140 individuen aangetroffen. Mogelijk is er eerder sprake van een gebrek aan monitoring in andere perioden van het jaar, zoals in het najaar en wellicht zelfs in de winter. Het zou daarom interessant zijn om in deze seizoenen vergelijkbare habitats te bemonsteren, om te onderzoeken of de soort daar eveneens voorkomt en zo een beter inzicht te krijgen in haar verspreiding.

Daarnaast vermeldt Higler (2005) dat de larven van *O. falcata* overwinteren in het vijfde stadium. Het zou waardevol zijn om door middel van onderzoek in de wintermaanden in hoeverre deze informatie kan worden bevestigd.

Dankwoord

Ik wil graag Roger Meijs van de Gemeente Eindhoven bedanken voor het vrijstellen van de informatie van het project Genderdal 2025 en David Tempelman voor het nemen van het monster, helpen met informatie, foto's en tekstuele controle van dit artikel.

Literatuur

Geijskes, D.C. (1970). Trichoptera van de Malpie bij Valkenswaard, N.-Br. – Entomologische Berichten, Amsterdam **30**: 229-234.

Higler, L.W.G. (2005). De Nederlandse kokerjufferlarven. Determinatie en ecologie. – KNNV Uitgeverij. Utrecht, 159p.

Lock, K. & S. van Cleynenbreugel (2023). Winterwaarneming van *Oxyethira falcata* Morton, 1893. *De Digitale Kokerjuffer* **25**: 9-12.

Salokannel, J. & K. Mattila (2018). Suomen vesiperhoset (Trichoptera of Finland). A comprehensive guide to the identification, distribution, phenology and habitats of the caddisfly (Trichoptera) fauna of Finland. Helsinki, 445p.

Tempelman, D. & M. Sanabria (2013). Schietmotten aan de Beekloop en de Maaij bij Bergeijk (Brabant), met nieuwe vondsten van *Oxyethira falcata. De Digitale Kokerjuffer* **15**: 18-21.

Waarneming.nl (2026). Waarnemingen van *Oxyethira falcata*. https://waarneming.nl/species/189185/observations/?date_after=1025-01-02&date_before=2026-01-02&country_division=&search=&advanced=on&user=&location=&sex=&month=&life_stage=&activity=&method=&validation_status=

Adres van de auteur: m.sanabria@semblis.org

In September 2025, more than 140 larvae and pupae of the rare caddisfly *Oxyethira falcata* (Trichoptera: Hydroptilidae) were collected in the upper reaches of the Gender near Veldhoven, Noord-Brabant (The Netherlands). The species was the most abundant taxon in the sample. Several larvae were reared, allowing the case-building and pupation process to be observed. The high number of individuals raises the question whether *O. falcata* is truly as rare as currently assumed.

Agapetus delicatulus McLachlan, 1884, een nieuwe soort voor de Nederlandse fauna uit Limburg

Maria J. Sanabria

Tijdens de determinatie van schietmottenmonsters van G. Lommen uit de provincie Limburg werd door Stichting Semblis een nieuwe soort voor de Nederlandse fauna aangetroffen: *Agapetus delicatulus* (Fig. 1). Het exemplaar werd op 29 mei 2024 in Brunssum met licht gevangen. Op 21 juli 2024 werd vervolgens een mannetje van deze soort gevangen. In de Benelux zijn vier soorten van het genus *Agapetus* bekend. In Nederland is *A. fuscipes* de algemeenste soort. *Agapetus laniger* is niet uit Nederland bekend. *Agapetus ochripes* werd in 2013 opnieuw aangetroffen in de Selzerbeek; dit was de eerste vondst in Nederland sinds 1943 (Korsten 2014). Sindsdien is deze soort enkele keren in Zuid-Limburg waargenomen.

Met de vondst van *A. delicatulus* is het aantal in Nederland aangetroffen soorten van het genus *Agapetus* verder uitgebreid. In Vlaanderen is de soort nog niet bekend. In Wallonië zijn enkele recente vondsten gedaan, in de provincies Luik, Luxemburg en Namen. In het Groothertogdom Luxemburg is *A. delicatulus* op meer dan tien locaties aangetroffen (Tempelman *et al.* 2022).

Fig. 1. *Agapetus delicatulus* vrouwtje. Brunssum, 29 mei 2024, leg. G. Lommen, foto M.J. Sanabria.
Female of *Agapetus delicatulus* from Brunssum, 29 May 2024, leg. G. Lommen, photo M.J. Sanabria.

Herkenning

Agapetus soorten zijn kleine, donkere schietmotjes. De antennen zijn stevig, zwart en korter dan de lengte van de voorvleugel lichaam. De voorvleugels hebben een dichte zoom van haren langs de achterrand. De vrouwtje heeft een voorvleugellengte van 5-6 mm. Het genitaal van het vrouwtje heeft een kenmerkende inbochting aan de achterrand van segment 8 (Figuur 2, links).

Fig. 2. *Agapetus delicatulus*, achterlijftop vrouwtje. Links: zijaanzicht, midden: dorsaal aanzicht. Rechts: ventraal aanzicht. Foto's D. Tempelman.
Last abdominal segments of female of Agapetus delicatulus*. Left: lateral view, centre: dorsal view. Right: ventral view. Foto's D. Tempelman.*

Biologie en verspreiding

De larven bouwen kokertjes van relatief grote steenkorrels. De soort staat bekend als een 'schildpadkokerjuffer', vanwege de vorm van de koker. Het zijn schrapers die leven van algen op stenen en van detritus (Graf *et al*. 2008). De larven van *A. delicatulus* kunnen van *A. fuscipes* worden onderscheiden door de kleinere sclerieten van het metanotum en de kortere haren op de klauwen. Ten opzichte van *A. ochripes* ontbreekt bij *A. delicatulus* een donkere vlek op de buitenzijde van het pronotum, die bij laatstgenoemde soort wel aanwezig is. De vrouwtjes hebben sterk afgeplatte middenschenen en eerste segmenten van de middentarsen, waarmee zij onder water kunnen zwemmen om eieren af te zetten.

Zoals Figuur 3 (links) laat zien, is de soort wijdverspreid in Europa, van Ierland en het Verenigd Koninkrijk en van Duitsland tot Frankrijk, Spanje en Oostenrijk.

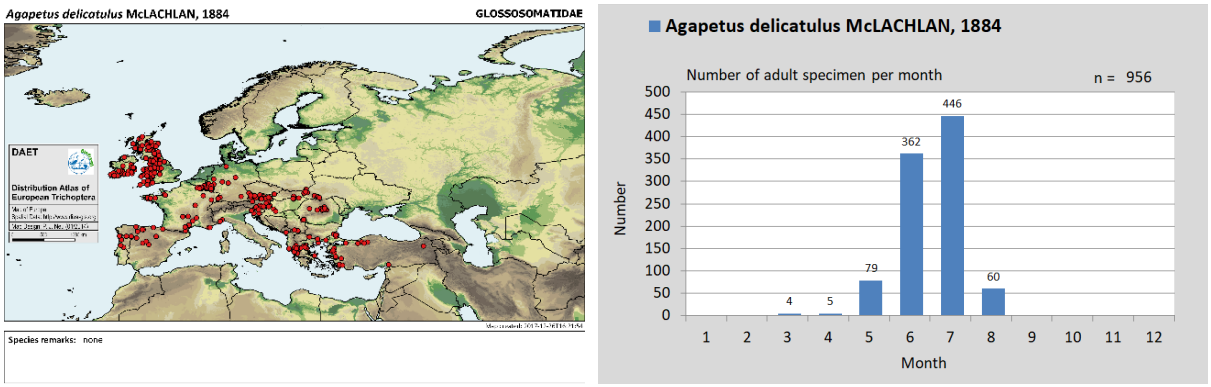

Fig. 3. Links: Verspreidingskaart van *Agapetus delicatulus* in Europa (bron: DAET). Rechts: aantal volwassen individuen van *A. delicatulus* per maand (data: P.J. Neu).
Left: Distribution of Agapetus delicatulus *in Europa (source: DAET). Right: fenogram of* A. delicatulus *(data: P.J. Neu).*

Habitat

Glossosomatidae-larven leven in (bron-)beekjes, rivieren en soms in langzaam stromende wateren, waar de waterkwaliteit hoog is en voldoende zuurstof aanwezig is. Als substraat gebruiken zij zand, grind en stenen, die tevens dienen als materiaal voor de bouw van hun huisje. Tussen de soorten bestaan duidelijke verschillen in habitatvoorkeur.

Agapetus fuscipes prefereert de bronzone tot en met de bovenloop van beken en kan daar vaak in hoge dichtheden worden aangetroffen op stenen met gladde oppervlakken. In mindere mate komt de soort voor in middenlopen van beken, in snelstromende trajecten en zeldzaam in grote rivieren of aan de randen van grotere meren. In deze laatste situaties kan de soort voorkomen wanneer door wind of scheepvaart veroorzaakte golfslag tegen de oeverstenen slaat en zo voldoende waterbeweging en zuurstofaanvoer creëert (meded. P.J. Neu). *Agapetus fuscipes* zou slechts circa 500 meter kunnen vliegen (Novak 1981).

Agapetus delicatulus daarentegen bewoont juist rustigere trajecten en wordt als larve vaker aangetroffen in de overgang van midden- naar benedenloop. Deze soort lijkt zich vaker en over grotere afstanden vanuit brongebieden te verspreiden, vermoedelijk op zoek naar geschikt nieuw habitat. Peter Neu ving sinds 1998 in totaal meer dan 191 adulte exemplaren op lichtbronnen in woonplaatsen in Bitburg en Kasel (meded. P.J. Neu). Dit wijst erop dat de soort aanzienlijk verder vliegt dan de 500 meter die voor *A. fuscipes* wordt vermeld.

Figuur 4. Habitat van *Agapetus delicatulus* in Duitsland. Links: Echtersbach, rechts: Ruwer bij Trier (Foto's: Peter J. Neu).

Habitat of Agapetus delicatulus *in Germany. Left: Echtersbach, right: Ruwer near Trier (Fotos: Peter J. Neu).*

Discussie

Het is niet duidelijk waar het in Brunssum verzamelde individu vandaan komt. De Roodebeek bij Brunssum is wellicht een kandidaat, net als de iets verder weg gelegen (grens-) rivier de Worm. Gezien de lichtvangsten van Peter Neu, ook in stedelijke omgeving, kan de soort goed vliegen. Andere wateren (in het nabij gelegen Duitsland?) kunnen ook een bron zijn.

Dankwoord

Met dank aan Gerard Lommen voor het fotograferen van schietmotten, het vastleggen ervan op Waarneming.nl én het inzamelen van het materiaal, David Tempelman voor tekstuele controle van dit artikel, Peter J. Neu voor de foto's en informatie over de habitat van deze soort, het beschikbaar stellen van een verspreidingskaart en een fenogram.

Literatuur

Graf, W., J. Murphy, J. Dahl, C. Zamora-Muñoz & M.J. López-Rodríguez (2008). Distribution and Ecological Preferences of European Freshwater Organisms. Volume 1 - Trichoptera. Edited by Schmidt-Kloiber, A. & D. Hering. Pensoft Publishers. Sofia-Moscow, 388p.

Korsten, M. (2014). Waterkwaliteitsverbetering leidt tot terugkeer van *Agapetus ochripes* in de Selzerbeek. *De Digitale Kokerjuffer* **17**: 2-9.

Novak, K. (1981). Trichoptera distribution pattern differences found by sweeping, beating and light traps at three Southern Bohemian sites. Proceedings of the Third International Symposium on Trichoptera 281-284.

Tempelman, D., K. Lock, M.J. Sanabria, C. Zuyderduyn & B. Koese (2022). De schietmotten van de Benelux (Trichoptera). Entomologische Tabel 14. Leiden, 408p.

Adres van de auteur: m.sanabria@semblis.org
www.semblis.org

On 29 May 2024, a female of *Agapetus delicatulus* was collected at light in Brunssum, the Netherlands, constituting the first record of the species for the country. On 21 July 2024, a male was collected in the same location. The species is known to disperse over considerable distances and the nearby Roodebeek, the Worm River or waters in neighbouring Germany may be possible sources for this individual.

Schietmotten in Gytsjerk

Freek Nijland

Inleiding

Schietmotten zijn de volwassen stadia van kokerjuffers. De larven leven in allerlei watertypen. De meeste larven hullen zich in een kokertje van verschillende materialen zoals strootjes, kleine steentjes, blaadjes en zaden, vastgeplakt met spinsel. Er zijn ook soorten zonder kokertje; die worden toch kokerjuffers genoemd. Er zijn meestal vijf larvale stadia. De kokerjuffers verblijven meestal een jaar in het water, waar de verschillende soorten leven van algen, stukjes plant, bacteriën, schimmels en diverse organische materialen of dierlijk materiaal. Na verpopping sluipen de schietmotten uit. Veel schietmotten leven enkele dagen tot enkele weken, maar andere soorten gaan 's zomers enkele maanden in rust (diapauze) en leven soms wel vijf tot zes maanden. Schietmotten zijn vooral 's nachts actief; ze drinken water en sappen. Net als nachtvlinders komen veel schietmotten op licht af. Deelnemers aan het nachtvlindermeetnet krijgen veel schietmotten in de lichtval. Bij sommigen ontstaat het idee om behalve de nachtvlinders ook de schietmotten op naam te brengen. Dit artikeltje gaat over het voorkomen door de maanden en jaren op mijn erf.

Methode

Vanaf 2018 zijn naast de nachtvlinders ook alle schietmotten serieus geteld en ingevoerd in Waarneming.nl. Er is gevangen in een lichtval met Sylvania UV-A blacklight BL368, 20 W. Het 17,5 are grote erf ligt in het dorp Gytsjerk op zandgrond en wordt sinds 1981 'vlindervriendelijk' beheerd. Het bestaat naast woonhuis en schuren uit geboomte, graslandjes met gefaseerd maaibeheer en inheemse vegetatie. Aangrenzend en in een wijdere omgeving , een knooppunt van klei veen en zand, liggen sloten, vaarten en de meren van het Natura 2000 gebied 'Groote Wielen'. De waarnemingen zijn opgeslagen en verwerkt in Excel. Ze geven naar verwachting een tamelijk representatief beeld van de schietmotten/kokerjuffers in een ruime omgeving op de zand- en veengronden van Noord-Fryslân.

Fig. 1. Vanglocatie onder afdakje.
Study site in Gytsjerk, Friesland Province.

Resultaten

Acht jaar tellen leverde ruim 8700 schietmotten op, verdeeld over 36 op naam gebrachte soorten. 20 exemplaren konden niet op naam gebracht worden. Tabel 1 toont de 15 talrijkste soorten. Het geslacht *Limnephilus* leverde de meeste soorten en vangsten. De **bleke schietmot**

(Fig. 1) bleek met 3231 vangsten van begin mei tot eind oktober de meest talrijke schietmot. De larven leven zowel in stilstaande als stromende wateren. Hun kokertjes zijn gemaakt van vooral plantaardige materialen, wat maar voorhanden is. Ook kleine slakkenhuisjes worden gebruikt. Ze kunnen goed uit de voeten in zuurstofarme perioden. Een deel van de schietmotten gaat in juli en augustus in zomerrust (diapauze als volwassen dier). De soort vliegt goed op licht en kan bij zwoele, wilde onweersnachten in grote getale op de val afkomen. Zo werden recent in de nacht van 19 op 20 juni 2026 maar liefst 194 exemplaren gevangen.

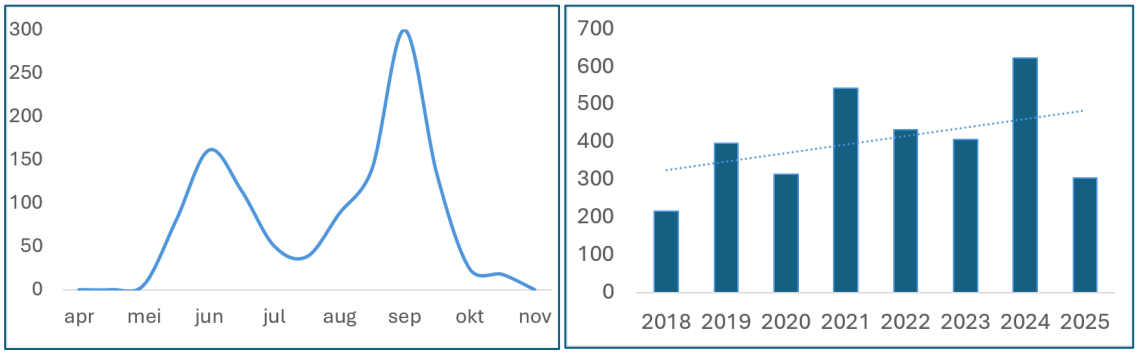

Fig. 1. Voorkomen en trend van de bleke schietmot *Limnephilus flavicornis* in de periode 2018-2025, N = 3231. Weergegeven zijn de gemiddelde aantallen per 100 vangnachten.
Occurrence and trend of the caddisfly Limnephilus flavicornis *during the period 2018–2025, N = 3,231. The mean numbers per 100 trap nights are shown.*

Opvallend is het relatief grote aantal vangsten van de zwartvlekschietmot (Fig. 2). Tempelman et al. (2022) bestempelen de soort als 'vrij algemeen', voorkomend in permanente en tijdelijke wateren met ondergedoken vegetatie. Deze mooie voorjaarssoort is gevangen van april tot in juni.

Fig. 2. De Zwartvlekschietmot *Limnephilus binotatus*.

Ook verschillende soorten langsprietjes van de geslachten *Leptocerus* en *Oecetis* frequenteerden het erf, waarbij het **tenger langsprietje** (Fig. 3) het meest talrijk is. Beide geslachten hebben zeer lange antennes, die twee tot drie keer zo lang zijn als de voorvleugel. Het tenger langsprietje kent geen zomerrust als volwassen dier. Met het blote oog zien ze eruit

als kleine smalle stokjes. De larven leven vooral in stilstaande wateren met ondergedoken vegetatie, maar ook wel in laaglandbeken. Ze leven van afgestorven planten en aangroeisel daarop. Het grootste aantal gevangen tenger langsprietjes in één vangnacht was 62.

Fig. 3. Het tenger langsprietje *Leptocerus tineiformis*.

Een grote, indrukwekkende verschijning is de **bonte reuzenschietmot,** die van mei-juli in de val is verschenen. Het vrouwtje is zeer imponerend met donkere driehoekige vlakjes (Fig. 4). Steekproefsgewijs zijn de bovenste genitaalaanhangsels van de mannetjes onderzocht om te zien of de vroege reuzenschietmot *Phryganea bipunctata* wellicht ook aanwezig was, maar die soort werd nooit vastgesteld.

Fig. 4. Vrouwtje van de bonte reuzenschietmot *Phryganea grandis*.

Van de schaarse schietmotten (Tabel 2) was de vangst van een **sierlijke veenschietmot** voor mij nogal bijzonder (Fig. 5). Deze zeldzame schietmot, bewoner van vooral vennen, hoogvenen, Naardermeer, Noord-Hollandse duinen en Lauwersmeer is, voor mij verrassend, één keer in de val aangetroffen, ver van de bekende leefgebieden. Mogelijk is het Ottema-Wiersma reservaat (15 km afstand), een laagveengebied met hoogveen-aspecten een leefgebied voor de soort.

Fig. 5. De sierlijke hoogveenschietmot *Limnephilus elegans*.

Ook de vangsten van *Limnephilus griseus*, die voorkomt in langzaam stromende beken en vegetatierijke poelen en vennen (Tempelman et al. 2022), waren nogal bijzonder; de soort staat te boek als zeldzaam.

Bespreking

Voor het vaststellen van trends van schietmotten in een achtjarige periode op één locatie zijn de vaak grote jaarlijkse schommelingen een sta-in-de-weg. Slechts bij één soort, de **gewone stippelschietmot** (Fig. 6), is een significante toename vastgesteld (lineaire regressie, $p<0,05$). Het is een (tamelijk) algemene soort in Nederland (Tempelman et al. 2022). De larven leven in laagveenplassen, -sloten en poelen. In 2020 verscheen deze soort hier voor het eerst. Daarna volgde een gestage toename (Fig. 7).

Fig. 6. De gewone stippelschietmot *Agrypnia varia*. / *Speckled Peter.*

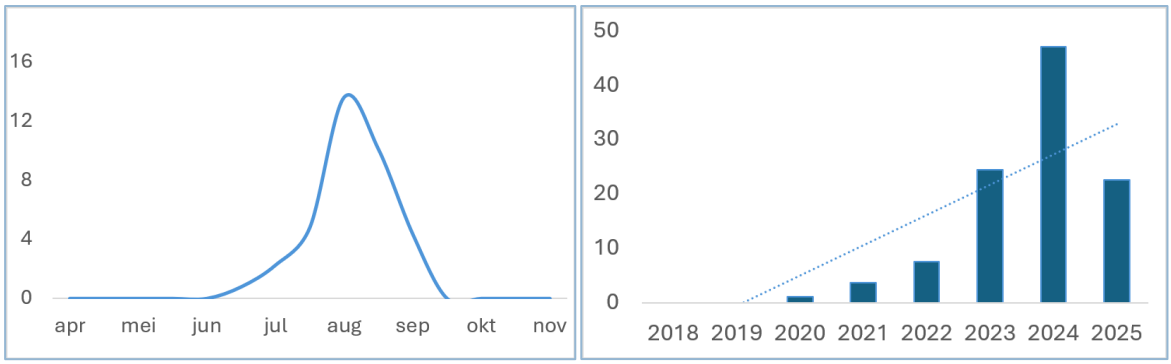

Fig. 7. Voorkomen en trend (significante toename, lineaire regressie $p < 0,05$) van de gewone stippelschietmot *Agrypnia varia* in de periode 2018-2025, N = 117. Weergegeven zijn de gemiddelde aantallen per 100 vangnachten.

Occurrence and trend (significant increase, linear regression $p < 0.05$) of the Speckled Peter Agrypnia varia *during the period 2018–2025, N = 117. The mean numbers per 100 trap nights are shown.*

Een andere opmerkelijke verschijning is het **fleskokertje** (Fig. 8). Pas in 2022 de eerste twee exemplaren gevangen; in 2023 en 2024 elk één exemplaar; in 2025 plots 104 stuks bij nagenoeg dezelfde vanginspanning, vrijwel alle rond eind augustus en begin september. Het is een zeer klein schietmotje, maar vanwege het kleine formaat wel lastig herkenbaar. Het is mogelijk dat de soort in eerdere jaren aan de aandacht is ontsnapt. Ook in recent in 2026 is het fleskokertje weer gevangen. Fleskokertjes komen voor in stilstaande wateren. Overigens lijkt de soort sterk op de nog niet in het noordelijk deel van Nederland vastgestelde *Oxyethira falcata*.

Fig. 8. Fleskokertje, *Oxyethira flavicornis.*

Mogelijk zetten meer nachtvlinderaars schietmotten op het repertoire sinds de uitgifte van ‘De schietmotten van de Benelux’ (Tempelman et al. 2022). Ook de Nederlandse naamlijst van schietmotten (Tempelman et al. 2024) zal het op naam brengen van schietmotten zeker stimuleren. Met de toegenomen belangstelling voor schietmotten behoort een schietmotten-meetnet, eventueel meeliftend met het nachtvlindermeetnet naar mijn idee tot de mogelijkheden.

Tabel 1. Talrijke schietmotten in de lichtval op het erf in Gytsjerk, 2018-2025. In deze tabel zijn de soorten opgenomen die met meer dan 50 individuen werden aangetroffen.

Abundant caddisfly species recorded in the light trap at Gytsjerk (Friesland province), 2018–2025. The table shows species represented by more than 50 individuals.

Soort *species*	**Nederlandse naam**	**Zomerrust** *Summer diapause*	**Vliegtijd** *Flight period*	**Aantal** *Number of individuals*
Limnephilus flavicornis	Bleke schietmot	ja	mei-okt	3231
Limnephilus marmoratus	Marmerschietmot	ja	apr-okt	1241
Leptocerus tineiformis	Tenger langsprietje	nee	jun-aug	907
Glyphotaelius pellucidus	Bladplakker	ja	apr-okt	677
Phryganea grandis	Bonte reuzenschietmot	nee	mei-jul	477
Mystacides longicornis	Drieband-zwartpalp	ja	mei-sep	394
Limnephilus lunatus	Maanschietmot	ja	mei-nov	376
Limnephilus auricula	Kleine zomerslaper	ja	apr-okt	254
Limnephilus binotatus	Zwartvlekschietmot	nee	april-juni	241
Oecetis ochracea	Langspriet-langsprietje	nee	mei-sep	230
Agrypnia varia	Gewone stippelschietmot	nee	jul-sep	117
Oxyethira flavicornis	Fleskokertje	nee	jul-sep	108
Limnephilus affinis	Zwervende schietmot	ja	apr-sep	94
Agrypnia pagetana	Geaderde schietmot	nee	jul-sep	68
Ecnomus tenellus	Gevlekt rennertje	nee	mei-sep	52

Tabel 2. Overige schaarse en incidentele gevangen schietmotten.

Scarcely recorded Trichoptera species.

Soort *species*	**Nederlandse naam**	**Aantal** *Number of individuals*
Oecetis furva	Bruin langsprietje	41
Agraylea spec.		31
Oecetis lacustris	Gevlekt langsprietje	29
Tinodes waeneri	Geaderd spookje	28
Triaenodes bicolor	Spiraalkokertje	19
Limnephilus griseus		10
Limnephilus decipiens	Bleke najaarsschietmot	9
Athripsodes aterrimus	Donker langsprietje	9
Holocentropus picicornis	Slootrennertje	6
Molanna angustata	Zanddakje	5
Mystacides nigra	Zwarte zwartpalp	3
Cyrnus crenaticornis		2
Cyrnus trimaculatus	Gespikkeld waterrennertje	2
Anabolia brevipennis	Broekbos-schietmot	1
Orthotrichia costalis	Drieband-mini	1
Grammotaulius nigropunctatus	Gespikkeld zwartstreepje	1
Trichostegia minor	Greppelschietmot	1
Stenophylax permistus	Grote zomerslaper	1
Limnephilus incisus		1
Limnephilus elegans		1
Limnephilus sparsus		1
Limnephilus stigma		1
Trichoptera indet.	ongedetermineerd	20

Literatuur

Higler, L.W.G. (2008). Verspreidingsatlas Nederlandse kokerjuffers (Trichoptera). EIS-Nederland, Leiden.

Tempelman, D, M.J. Sanabria, M. Scheepens, B. Koese & C. Zuyderduyn (2024). *De Digitale Kokerjuffer* **19**: 30-31.

Tempelman, D., K. Lock, M.J. Sanabria, C. Zuyderduyn & B. Koese (2022). De schietmotten van de Benelux (Trichoptera). Entomologische Tabel 14. Leiden, 408p.

Between 2018 and 2025, more than 8,700 caddisflies were recorded at a light trap on grounds of a property in Gytsjerk (Friesland Province), representing 36 identified species. *Limnephilus flavicornis* was by far the most abundant species, with 3,231 individuals recorded. Several less common species were also found, including *Limnephilus elegans* and *L. griseus*. A significant increase was observed in *Agrypnia varia*, while *Oxyethira flavicornis* showed a remarkable increase in numbers in 2025. The results illustrate the diversity of caddisflies attracted to light and suggest that a dedicated caddisfly monitoring scheme, potentially combined with the existing moth monitoring network, could provide valuable additional data on their occurrence and trends.

Bijzondere Nederlandse waarnemingen in 2024-2025-2026

David Tempelman

Brachycentridae

Brachycentrus subnubilus – De rivierfilterschietmot lijkt in Nederland aan een gestage opmars bezig. In het najaar van 2024 werd bij monitoring van de macrofauna in de Grensmaas een larve aangetroffen (Fig. 1). Ook *Ithytrichia lamellaris* werd bij deze monitoring gevonden. Het is de eerste keer dat beide soorten bij monitoring in opdracht van Rijkswaterstaat gevonden zijn.

Fig. 1. *Brachycentrus subnubilus* larve, Grensmaas. Larve gevangen in het najaar van 2024. Foto A. Kersbergen.

Brachycentrus subnubilus *larva, Grensmaas. Larva collected in autumn 2024. Photo by A. Kersbergen.*

Glossosomatidae

***Glossosoma* spec.** – Van *G. boltoni* wordt in De Vos (1930) vermeld dat deze in Nederland voorkomt. In de publicatie over de 'Aquatilen Insektenlarven' wordt de Vloedbeek genoemd, en verder 'selten' (Fig. 2). Gezien de titel van de publicatie betreft het een larve. Deze waarneming is in Higler (2008) overgenomen, echter onder de soort *G. conformis*. Tempelman et al. (2015) voeren de soort af van de Nederlandse lijst.

4. *Glossosoma boltoni* Curt.
In der Provinz Limburg: Vloedbeek. — Selten.

Fig. 2. Vermelding van *Glossosoma boltoni* in De Vos (1930).

Reference to Glossosoma boltoni *in De Vos (1930).*

In de determineertabel van de Entomologische Tabel (p. 226 couplet 12) is ten onrechte vermeld dat *Glossosoma boltoni* in NL 'zeer zeldzaam' is. Er waren tot 2025 immers geen bevestigde waarnemingen. Op 14 mei 2025 werd een vrouwtje *Glossosoma* spec. op licht waargenomen door Pieter Bruisten bij Nijmegen (https://waarneming.nl/observation/350344728/) (Fig. 3). Een tweede waarneming werd gedaan bij Roggel op 1 mei 2025 door Johan Tuls (Fig. 4).

Fig. 3. *Glossosoma* spec. vrouw, Nijmegen, 14 mei 2025. Foto P. Bruisten.
Female Glossosoma spec.*, Nijmegen, 14 May 2025. Photo by P. Bruisten.*

Fig. 4. *Glossosoma* spec., Roggel, 1 mei 2025. Foto J. Tuls.
Glossosoma spec.*, Roggel, 1 May 2025. Photo by J. Tuls.*

De beide soorten *Glossosoma*, G. *boltoni* en *G. conformis* zijn op basis van foto's mogelijk te onderscheiden door de crèmekleurige vlekjes bij *G. boltoni*, die *G. conformis* niet zou hebben. Omdat dit nog niet geheel zeker is, is een soortaanduiding vooralsnog achterwege gelaten.

Lepidostomatidae

Een nieuwe soort voor Zeeland: *Lepidostoma basale* werd door Jaco Walhout gefotografeerd in Terneuzen op 29 juni 2025 (https://waarneming.nl/observation/359592176/) (Fig. 5).

Fig. 5. *Lepidostoma basale*. Terneuzen, 29 juni 2025. Foto J. Walhout..
Lepidostoma basale. *Terneuzen, 29 June 2025. Photo by J. Walhout.*

Leptoceridae

***Leptocerus interruptus* –** Deze soort dook in juli 2026 op meerdere locaties op langs de Roer. Het betreffen de eerste waarnemingen in bijna 90 jaar! Op 30 juni 1937 verzamelde een onbekende waarnemer 1 mn en 1 vr in Limmel (dit is een wijk langs de Maas in Maastricht). Daarvoor was slechts één eerdere waarneming uit Nederland bekend, uit Denekamp (geen jaartal). Toch was het verschijnen in Nederland niet onverwacht, aangezien er o.a. op 15 juni 2024 een individu werd gefotografeerd bij Geldern, slechts ongeveer 15 km over de grens in Duitsland (https://observation.org/observation/314653859/).

De eerste nieuwe Nederlandse waarneming is van 5 juli 2026, toen Julian Overweg e.a. één individu fotografeerden langs de Rodebeek bij Vlodrop-Station (Fig. 6) (https://observation.org/observation/409134763/). Op 21, 22 en 23 augustus 2026 volgden enkele waarnemingen bij Roermond, waarbij, op 22 augustus 2026, maximaal vijf individuen werden geteld.

Fig. 6. *Leptocerus interruptus*. Vlodrop-Station, 5 juli 2026. Foto J. Overweg.
Leptocerus interruptus. *Vlodrop-Station, 5 July 2026. Photo by J. Overweg.*

Leptocerus interruptus stond op de lijst van ongeveer 25 uit Nederland verdwenen soorten, d.w.z. soorten die al 50 jaar of meer niet werden waargenomen. Ook is het verzamelde materiaal nooit gefotografeerd. De op Waarneming.nl geplaatste foto's betreffen dus het eerste bewijsmateriaal van deze soort in Nederland.

Limnephilidae

Ironoquia dubia – Nadat deze soort voor het laatst als volwassen dier werd waargenomen in de Scheeken door Bob van Aartsen op 30 september 1975 duurde het tot 6 september 2023 voordat er weer een imago werd gezien. Mark Scheepens zag de soort toen op een brug over de Kleine Beerze bij landgoed De Baest bij Oirschot. Sindsdien is de soort op nog een handjevol locaties gezien. Op 29 september 2026 werd hier nog een nieuwe locatie aan toegevoegd. Ruud van Dongen fotografeerde er een in een nachtvlinderval in de bebouwde kom van Vught (Fig. 7). Deze waarneming is opmerkelijk aangezien er geen vondsten van larven in de buurt bekend zijn. https://waarneming.nl/observation/422772931/.

Fig. 7. *Ironoquia dubia* in een nachtvlinderval in Vught, 29 september 2026. Foto R. van Dongen.
Ironoquia dubia *in a moth trap in Vught, 29 September 2026. Photo by R. van Dongen.*

Limnephilus subcentralis **–** Een nagekomen waarneming en een nieuwe: bij lichtvangst op Kaaistoep op 5 juni 2015 werd van deze soort 1 vrouwtje verzameld. Het exemplaar werd ontdekt bij controle van collectiemateriaal. Later dat jaar, op 21 september 2015, werd hier weer een vrouwtje verzameld. Op 29 mei 2015 sleepte ik zelf een mannetje bij het Belversven. In Noord-Brabant is dit een erg zeldzame soort, want de voorlaatste waarneming was bij Stiphout op 24 juni 1951. Op 13 mei 2024 sleepte ik weer een vrouwtje uit pitrus langs het Klein Glasven op Kampina.

Fig. 8. Het zeer natte Klein Glasven op Kampina, provincie Noord-Brabant op 10 april 2024 en midden en rechts de verzamelde *Limnephilus subcentralis* van 13 mei 2024. Foto's D. Tempelman.
The very wet Klein Glasven at Kampina, province Noord-Brabant, on 10 April 2024 (left), and the collected specimens of Limnephilus subcentralis *from 13 May 2024 (centre and right). Photos by D. Tempelman*

Stenophylax mucronatus – Een oude museale waarneming: op 11 juni 1992 verzamelde Dré Teunissen in Vlijmen een vrouwtje *Stenophylax* die in Naturalis als *S. vibex* stond geregistreerd. Er zijn lange, puntige uitsteeksels aan de achterlijftop, die *S. permistus* duidelijk uitsluiten. Voor *S. mitis* ontbreekt de kiel aan de onderzijde van het uitsteeksel. *S. vibex* heeft dikkere uitsteeksels, die wat naar binnen gekromd zijn; blijft over *S. mucronatus* waar het op figuren M.263-264 in Tempelman *et al*. (2022) afgebeelde exemplaar goed past. *S. mucronatus* is nooit uit Nederland gemeld en is dus een nieuwe soort voor Nederland. Meer gegevens over de vondst zijn helaas niet bekend.

Fig. 9a. Het besproken exemplaar van *Stenophylax mucronatus* in Naturalis. Foto's D. Tempelman.
The specimen of Stenophylax mucronatus *discussed in the text, held at Naturalis. Photos by D. Tempelman.*

Fig. 9b. Lateraal en caudaal aanzicht van *Stenophylax mucronatus*. Foto's P. Andelbeek & B. Koese.
Lateral and caudal views of Stenophylax mucronatus. *Photos by P. Andelbeek and B. Koese.*

Overigens is *S. vibex* wel ooit voor Nederland vermeld, onder het synoniem *S. speluncarum*. MacGillavry (1922, 1923) vermeldt een vangst van een vrouwtje van deze soort door de heer Corporaal op de Sint Pietersberg in mei 1916 bij Maastricht. Dit zou zelfs de tweede vondst zijn in Nederland: in het verslag uit 1922 van de 65e wintervergadering vermeldt hij ook een eerste vondst bij Arnhem, echter zonder verdere details (Fig. 10).

In de verspreidingsatlas wordt de soort afgevoerd van de Nederlandse lijst, omdat geen materiaal kon worden geverifiëerd (Higler 2008). In België is de soort opnieuw gevonden in de grotten van Han-sur-Lesse (Lock 2023). Mogelijk levert meer studie van Nederlands museummateriaal deze soort toch nog eens op.

De heer **Mac Gillavry** demonstreert verschillende voor ons land nieuw ontdekte insecten.

In de eerste plaats een *Trichopteron*, n.l. *Stenophylax luctuosus* PILLER ET MITTELPACHER, gevangen 15. VI. 1921 bij de Ratumerbeek bij Winterswijk (1 ♀). De soorten van dit genus behooren tot de grootere Trichoptera; alleen *St. permistus* MAC LACHLAN (*concentricus* ZETT.) is meer gewoon, de overige zijn zeldzaam. Zij verbergen zich gewoonlijk op donkere plaatsen, zoodat *St. permistus* tot de grotdieren behoort. De soort *St. speluncarum* MAC LACHLAN zal, zooals de naam aanduidt, ook wel terzelfder plaatse voorkomen, is echter in ons land slechts eenmaal bij Arnhem aangetroffen, tenzij het mede vertoonde ♀ exemplaar van CORPORAAL, uit den Sint-Pietersberg (V. 1916), werkelijk tot deze soort behoort, wat Spr. nog niet met zekerheid durft zeggen. ALBARDA noemde vijf soorten voor ons land; de kleine *St. picicornis* PICTET, die bovendien een ander aderstelsel heeft, wordt tegenwoordig tot het genus *Parachiona* THOMS. gebracht. Door de vangst van *St. luctuosus* is echter dit aantal weer hersteld. Uit het ons land omringende gebied zijn nog vier soorten bekend, die zeer waarschijnlijk eveneens bij ons te vinden zullen zijn. Van het zeer verwante genus *Micropterna*, waarvan twee soorten in enkele exemplaren uit Nederland bekend zijn, heeft Spr. van *M. sequax* MAC LACHL. een ♂ gevangen, Leuvenum 2. VII. 1918, en een ♀, Winterswijk (Ratum) 15. VI. 1921. Dit laatste exemplaar terzelfder plaatse als de bovengenoemde *Stenophylax luctuosus*, op eene plek, waar de beek geheel onder overhangend struikgewas schuil ging.

Fig. 10. Uit MacGillavry 1922, pag. XI.
Text reproduced from MacGillavry 1922.

Dankwoord

Met dank aan Pasquale Ciliberti voor het verlenen van toegang tot de collectie van Naturalis en Bram Koese en Pepijn van Andelbeek voor het maken van extra foto's van het exemplaar van *Stenophylax mucronatus*; aan Arie Kersbergen (Waardenburg Ecology) voor het maken van de foto's van de rivierfilterschietmot en aan Frans Collas (Rijkswaterstaat) voor het verlenen van toestemming voor het delen van informatie over vondsten uit de Grensmaas; aan Julian Overweg voor het delen van zijn foto's van *Leptocerus interruptus,* Ruud van Dongen voor de foto van *Ironoquia dubia*, Jacco Walhout voor de foto van *Lepidostoma basale.*

Literatuur

Higler, L.W.G. 2008. Verspreidingsatlas Nederlandse kokerjuffers (Trichoptera). European Invertebrate Survey-Nederland. 248 pp.

Lock, K. 2023. *Stenophylax vibex* (Curtis, 1834) nog steeds aanwezig in België. – *De Digitale Kokerjuffer* **25**: 6-8.

MacGillavry, D. 1922. Verslag van de 65e wintervergadering van de NEV. – *Tijdschrift voor Entomologie* **65**: XI.

MacGillavry, D. 1923. Aanvulling van eenige vroegere diagnosen. 1. Trichoptera. – *Entomologische Berichten* **6** (134): 236-238.

Tempelman, D., K. Lock, M.J. Sanabria, C. Zuyderduyn & B. Koese 2022. De schietmotten van de Benelux (Trichoptera). Entomologische Tabel 14. Leiden, 408p.

Tempelman, D., K. Lock & C. Zuyderduyn 2015. Overzicht van Nederlandse soorten met ontbrekende waarnemingen van adulte dieren en actualisatie van de Nederlandse soortenlijst. – *De Digitale Kokerjuffer* **18**: 26-39.

Vos, A.P.C. de 1930. Über die Verbreitung der aquatilen Insektenlarven in den Niederlanden. – *Internationale Revue der gesamten Hydrobiologie und Hydrographie* **24**: 485-506.

This article presents several notable caddisfly records from the Netherlands between 2024 and 2026, including new provincial records, rediscoveries and species newly recorded for the country. A larva of *Brachycentrus subnubilus* was found in the Grensmaas in autumn 2024, providing the first record of this species during monitoring commissioned by Rijkswaterstaat. Two observations of *Glossosoma* sp. in 2025 renewed interest in the uncertain historical record of *G. boltoni*. *Lepidostoma basale* was recorded for the first time in the province of Zeeland. *Leptocerus interruptus*, previously unrecorded in the Netherlands for almost 90 years, was rediscovered at several sites along the River Roer in 2026. Additional records include *Ironoquia dubia* in Vught and *Limnephilus subcentralis* in North Brabant. Finally, re-examination of a museum specimen collected in 1992 revealed *Stenophylax mucronatus*, a species not previously recorded from the Netherlands.

Content

- *Oxyethira tristella* collected along river Dommel..... .....Maria J. Sanabria, David Tempelman & Hanneke Kanters **3**
- Rearing *Oxyethira falcata*. A very Een zeer zeldzame soort? .... Maria J. Sanabria **7**
- *Agapetus delicatulus*, a new species for the Netherlands from Limburg .... Maria J. Sanabria **13**
- Caddisflies in Gytsjerk ..... Freek Nijland **17**
- Remarkable Dutch records in 2024-2025-2026 ..... David Tempelman **24**
- Content **30**